

li się kryzysowi swojej wiary. To zadanie wymaga przygotowania i wdrożenia przez duszpasterzy w Polsce mądrej strategii ewangelizacyjnej, a od wszystkich uczniów Chrystusa, zarówno duchownych, jak i świeckich, wiarygodnego świadectwa życia wiarą chrześcijańską na co dzień. Z pewnością wydana książka stanowi przyczynek naukowy dla szeroko rozumianej teologii pastoralnej i teologii apostołstwa. Znajdujemy w niej pogłębioną refleksję na temat skutecznych form przekazu wiary chrześcijańskiej w dziele nowej ewangelizacji, o której znowu jest głośno w Kościele za przyczyną papieża Franciszka. Trudno też nie zgodzić się ze stwierdzeniem zawartym we wstępie publikacji, że „stworzona przez zespół krajowych i zagranicznych autorów synteza ma charakter pionierski i może stanowić zachętę dla przedstawicieli innych dziedzin teologii do podjęcia dyskusji na temat współczesnych form komunikowania wiary chrześcijańskiej w ramach duszpasterstwa i apostołstwa świeckich. Redaktorzy i autorzy książki wyrażają nadzieję, że przypomnienie wciąż aktualnego zadania Kościoła, jakim jest wyznawanie wiary w Boga i żywe świadectwo o Bogu, zwłaszcza w środowisku ludzi w Niego niewierzących, nie zamknie, lecz jeszcze bardziej ożywi dyskusję na temat nowych dróg ewangelizacji społeczeństwa polskiego” (s. 14). Podsumowując, można stwierdzić, iż prezentowana publikacja może być niezwykle ważną i cenną lekturą dla teologów i duszpasterzy, także dla studentów wydziałów teologicznych i alumnów wyższych seminariów duchownych, gdyż podejmuje problem, który staje się coraz większym wyzwaniem dla Kościoła w Polsce.

Ks. Bogdan Biela, Uniwersytet Śląski

J. Stala, *W kierunku integralnej edukacji religijnej w rodzinie (Próba refleksji nad nauczaniem Jana Pawła II w kontekście polskich uwarunkowań)*, Tarnów 2010, wydawnictwo Polihymnia, ss. 430, ISBN 978-83-7270-801-0

Edukacja i religia są ze sobą powiązane, tworząc nierozzerwalną całość i jedynie na gruncie teorii istnieje możliwość ich odrębnego rozpatrywania. Religia potrzebuje edukacji, gdyż dzięki niej dokonuje się refleksja, argumentowanie, ocenianie, zaś pełne rozumienie edukacji domaga się jej ukierunkowania w relacji ku Bogu, co umożliwia poznanie prawdy o pełnym rozwoju osoby ludzkiej i jej integralnym wymiarze. Mimo iż związek między edukacją i religią jest ukazywany jako podwójna perspektywa tego samego procesu, to jednak zagadnienie edukacji religijnej, szczególnie w środowisku rodzinnym, jest bardzo rzadko podejmowane. Prawdopodobnie jest to związane z ujawniającymi się intensywnie w XIX i XX wieku teoriami odrzucającymi odniesienie człowieka do Boga i wskazującymi na inne kategorie antropologiczne. Wskazany kryzys ujawnił się nie tylko w kra-

jach Europy Zachodniej, ale również w Polsce, czego przykładem mogą być między innymi coraz częściej ponawiane próby sprowadzenia religii jedynie do sfery prywatnej i wymuszenia usunięcia edukacji religijnej ze środowiska szkolnego. Podobnie ze względu na dokonujące się gwałtowne przeobrażenia rodziny w Europie coraz rzadziej można spotkać gruntowne opracowania dotyczące edukacji religijnej w środowisku rodzinnym.

Z tych między innymi powodów należy docenić rozprawę: *W kierunku integralnej edukacji religijnej w rodzinie (Próba refleksji nad nauczaniem Jana Pawła II w kontekście polskich uwarunkowań)* autorstwa ks. dr. hab. Józefa Stali, prof. UPJPII. Zaproponowany temat został rozpisany w czterech logicznie uzupełniających się rozdziałach. W rozdziale pierwszym: „Tło historyczno-doktrynalne” Autor recenzowanej pracy, umiejętnie odczytując edukację religijną w kontekście polskich uwarunkowań w okresie socjalizmu, w czasie transformacji społeczno-politycznej i demokracji, z dużym znanstwem nie tylko podejmuje próbę oceny, ale również podaje wskazania dotyczące przyszłości edukacji religijnej w polskiej rodzinie. Ks. J. Stala doskonale rozumie, że ujawniające się współcześnie różnorodne symptomy kryzysu religii nie oznaczają jej zaniku czy odrzucenia, ale wskazują na potrzebę poszukiwania odpowiedzi na egzystencjalne pytania, dotyczące sensu i celu życia oraz konieczność odnajdywania nowych środowisk edukacji religijnej. W rozdziale drugim: „Założenia edukacji religijnej w rodzinie” Autor niniejszej monografii z dużą precyzyjnością odwołuje się zwłaszcza do nauczania papieża Jana Pawła II, wydobywając z niego główne założenia edukacji religijnej w rodzinie. Niewątpliwą zaletą tego rozdziału jest wskazanie nie tylko na istotę i znaczenie edukacji religijnej w rodzinie, ale też ukazanie rodzinnej *communio personarum*, podmiotowo-przedmiotowych założeń oraz jej *esse i fieri*. W rozdziale trzecim: „Teocentryczno-chrystologiczny charakter edukacji religijnej w rodzinie” Autor dokonuje analizy edukacji religijnej w rodzinie w kontekście prawdy o Bogu jako źródle miłości, wiary jako daru i zadania, życia sakramentalnego członków rodziny, realizacji chrześcijańskiego powołania człowieka oraz świętości. Autor umiejętnie wydobywa ze źródeł ważne kwestie związane z teocentryczno-chrystologicznym charakterem edukacji religijnej w rodzinie i jej odrębnością. Natomiast w rozdziale czwartym: „Personalistyczny charakter edukacji religijnej w rodzinie” Autor ukazuje osobę jako podstawowy punkt odniesienia edukacji religijnej w rodzinie, określa wkład edukacji religijnej w rodzinie nie tylko na rzecz formacji do życia w rodzinie, ale również w narodzie i Kościele. Wskazuje, iż rodzina jest środowiskiem, w którym każdy człowiek jest traktowany jako osoba, co w znacznym stopniu umożliwia budowanie **cywilizacji miłości**.

Na uwagę i podkreślenie zasługuje także dobrze opracowany wstęp oraz zakończenie, poprzez które Autor umiejętnie wprowadza w podjęte zagadnienie, a także podaje propozycje wniosków i działań na przyszłość. Cenne są również zarówno wprowadzenia, jak i podsumowania poszczególnych rozdziałów, które ułatwiają rozumienie podejmowanych zagadnień. Warto dodać, iż niniejszą monografię ce-

chuje również znacząca liczba pozycji bibliograficznych (86 stron), podzielonych i ułożonych we właściwy sposób. Recenzowana monografia zawiera również plan i streszczenia w języku niemieckim oraz hiszpańskim.

Należy mieć nadzieję, iż publikacja niniejszej monografii umożliwi szerszemu gronu czytelników poznanie założeń i natury edukacji religijnej w rodzinie w świetle nauczania Jana Pawła II. W ten sposób może się ona przyczynić do podjęcia w Polsce dyskusji na temat edukacji religijnej w rodzinie oraz w innych środowiskach. Umożliwi również odkrycie wielu wymiarów i aspektów znaczących w procesie nauczania, wychowania i inicjacji religijnej.

Elżbieta Osewska
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie